

Móðurmál.

„Modersmål er vort Hjerdesprog, kun løs er af fremmed Tale, det alene i Mund og Bog kan vække et Folk af Dvale.“

Soleiðis yrkir tann maður, sum av mongum verður mettur sum hin stórsti danski yrkjari. — Fyri hesum manni N. F. S. Grundtvig var hetta ikki tórn orð, sum annars mong ein yrking og mong ein tala er. Fyri honum var tað grundin, hann bygd alt sitt lívsverk á. Og nú á dögum er tað vorðið so, at móðurmálið er stórsti halgi-dómur ein upplýstur danskari eigur, og tann, ið ikki virðir tað nóg nógv, er lítill í hansara eygum. — Í donskum skólum er sjálvsagt móðurmálið grundarlagið, hará skal altur kunneleiki byggjast, og á tí verður øll tala forð. Í danskari kirkju er tað sama guldandi, tala (prætika) messa, hon og sálmasangur, alt er á donskum máli — og hvussi skuldi tað kunnað hugsast óðrvisi?!

Tó tað hevur ikki allar tíðir verið so har. Tað var ein tíð lá danskt mál varð vannvitt í Danmark, lá teir lærdu skrivaðu og talaðu latín, tey „finu“ franskt og alt tað, sum hoyrði til soldátarvesin, týskt. Sjálvt Holberg hevur í sínum skriflum so nógv av ódonkskum orðum, at ein má spyrja: »Hvussu hevur so verið hjá hinum?« —

Her uppi hjá okkum, sum, tá vit sleptu tí latísku messuni í tí katólsku kirkjuni, finga ta luthersku kirkjunnar mál, varð tað so, at vit finga alt kirkjuligt í donskum máli: Dansk tala av prestum, sum í hvussu er vóru lærdir í Danmark, danskir sálmar, danskar bönabókur og seinri danskar lestrarbókur (postillur). — Í tí verðsliga lívinum finga vit hinar donsku fólkavísurnar (Peder Syv), Olgars og Karlamagnussar krýnikur o. s. fr.

At alt hetta danska hevur haft ein óforan týðning fyri okkara fólk er lætt at skilja og einki at undrast yvir.

Okkara egna kvæðir lívdu á fólkamunni, og tó at tey so víð og víð vórðu skrivaði upp her og har, vórðu tey víð at vera nakað fyrri seg sjálvi, tey vóru ikki prentaði, vóru ikki í bók sum hvør maður átti.

Heima lærdu pápi og mamma børn síni at lesa í teim donsku bókum, sum vóru, og í kirkjunni ljóðaði donsk tala, og vóru sungnir teir gomlu donsku sálmarir úr Kingo og Pontoppidan. Sangurin var soleiðis, at tey sum seinri vóru von víð sálmar av Grundtvig og øðrum nýggjum yrkjara, sungnum víð orgulspæli afturvíð, hildu tað ljóða — lat okkum siga óharmonisk. Men tey sungu víð eini innarheit, sum visti, at hesin sálmasangur var ein partur av teirra andaliga lívi. Her vóru tey víð, í hesum sálmanum lívdu tey, og teir vóru á teirra varrum í deyðastundini. Teir sungu menn á útferð og á heimferð, sum bön til Gud um góða ferð og um tokk til hansara fyri góða veiðu og fyri at hann hevði ført teir

í øllum góðum heimi aftur til heimidið og tey kær, sum heima sótu. —

Og tíðin gekk, og vit finga skúlur víða hvar í Foroyum; men alt varð á tann hátt víð tað gamla, at danskt mál varð framvegis einarádandi, eingin umskiftan har. Og í kirkjunni komu so víð og víð teir nýggju sálmarir inn og teir gomlu fullu burtur — men alt framvegis á donskum máli, eingin umskiftan heldur har. —

Og ein mannsaldur fór, og nær-um tveir. Forøyskt mál kom inn í barnaskúlan, tað kom inn í læraraskúlan, so eingin fekk loyvi at vera lærari í Forøya almenna skúla, hevði hann ikki sitt læraraprógvi í forøyskum máli. — — — Og í kirkjunni — — — langt um leingi komu vit so langt, at tað varð loyviligt at fáa móðurmálið at hoyra innan fyri kirkjudyrd onkumtíð tá ymsar treytir vóru lóknar. Men tíðin stendur ikki í stað, og nú eru vit komni á mál — tað vil siga: um vit sjálvi vilja verða tað! Nú kunnu vit, um vit hava ein forøyskan prest, fáa fulla forøyska gudstænastu hvønn haldag. Nú kunnu vit hoyra orðið lisið og talað á okkara egna máli, sum er og má vera hvønn forøyingis hjartamál, og fram um alt sangurin, lívsnervan í gudstænastuni ljóðar á hesum sama hjartamáli, sum skaldið so ógloymiliga vakurt og manandi hevur sungið um: »Tú mást bæði úti og heima, dýrt sum reiðargullið goyma, væl títt móðurmál. Djúpt í tínum egna barmi, bæði í gleði og í harmi, ljóði forøymál.«

Higartil hava vit, tá forøysk gudstænasta ter fáu ferðir hevur verið, sungið okkara forøysku sálmar, óriginalar, ella umsettar, víð teim kendu lögum, og skam fáa hann, sum sigur, at hesi lög ikki eru vokur; men fyrsta jóla-kvöld í ár finga vit nakað annað at hoyra. Tá ljóðaðu aftur tey gomlu lögini, tey sum fedrar okkara hava sungið í kirkju og heima, á útferð og heimferð — — — »hoyri fyri veiði góða takkarsong frá báttum ljóða« — — — Men nú ljóðaðu tey ikki óharmonisk lögur; mjúkt sveipaðu tey seg um tey gomlu orðini — um »barnið, føtt her foldum á«, hann sum bar boð um Guds miskun — um Guds dýrd og hansara navn og æru, sum stendur, »um land alt legðist oyðt«, »um hoga holl og lága lon skal víkja« — ein kemur at hugsa um stóra skaldið Petter Dass, sum uppi í Norðlandi syngur um Gud, sum letur havið hera menniskjunum sitt stóra ríkið. Lagið er tað sama, andin er tann sami — — — og so tað velduga »Halleluja halleluja« sungið av teim mjúku blíðu kvinnuróddum og djúpum bleytum mansbassi — vakurt! —

Tað arbeiði, sum er lagt niður í tað, at fáa savnað og bjargað hesum gomlu sálmalögum, dugir væl fáur at meta, men bara tað at sita í kirkjunni og sjálvt hoyra nakað av sínum arbeiði borið fram hetta jóla-kvöld — var tað ikki stríðið vert?

A/S

BALSLEV & GOOS

TLF. 20 & 237 THORSHAVN TLF. 20 & 237

Træløst en gros & en detail.

Aldrig stort Lager af alle Bygningsmaterialer til billigste Priser.

Bl. a. sælges Mursten til 10 Øre pr. Stk.

J. S. P.

Í „Dimmalætting“ fremtræder en lojerlig Fremtoning, der nævner sig „J. S. P.“. Mandens stilistiske Evner er kun rent minimalistiske og hans Sprog — skönt Dansk — ligesaa elendigt. Men hvorfor dog ikke rette paa de allerværste Bommerter, inden de kommer i Trykken. Det er dog kun en Pligt man ved et Blad har mod sine politiske Medarbejdere. Os synes det at være Synd for Manden — og for Partiet — at blive sat i Gæbestokken. For er man Journalist, maa man kunne skrive, og et Blad maa ikke i sine Spalter lade sit Parti blive repræsenteret af Mænd, der mangler al Evne til at skrive et forstaaeligt Sprog. Hvad siger man til et Par Linier som disse: „... og saa kiggede man i Social-D. til Vælgerne fra J. H. Danbjørgh, hvor han skriver fra en af hans Agitations-Dage Nordenfjords... o. s. v.“

Naar „J. S. P.“ siger om »Forøya Social-Demokrat«, at Bladet er en »Son af Selvslystpartiet«, saa er han paa »vilde Veje«. Det er paa Tide, at de to Partier, Selvslyst og Samfund, samt deres Kandidater holder op med at tale om formodet Faderskab til »F.S.-D.«. Vi vil i Fremtiden prøve paa at vise, hvis Son »F.S.-D.« er, og Børnet er ikke uægte, det kan I stole paa! —

Spurningar.

Harri blaðstjóri!
Eru tygum mentur at gita gátur?

I. Hvussu ber tað til, at hetta býráðið, sum nú er líka víð at »siga ámens«, hevur viðtikið at lona tí hjálparlærara, sum í 3 mánaðar og ein hálfan, skal koma til Havnar skúla, soleiðis: 100 krónur um mánaðin, um hann verður úr Havn, og 100 krónur og fritt hús at búgva í, um hann verður av bygd. Er tað fyrri at fáa drigið lærarar av bygd higar í stórri tali enn? Nær fer tað at vera nóg mikið avgjort víð at seta menn ávastaðni frá til øll pláss her í Havn, tá fólk higan er at fda og er brúkanði?

II. Nær er tað vorðin siður

at seta ummæli, sum menn hava fingið fyri teirra starv, t. d. sum lærarar, í offentlig blóð? er tað ikki nakað „indiskret“?

Sig mær, hvat halda tygum harra yvirlærari Poul Jensen sigur, tá hann sær, at ummæli, sum hann hevur givið, er komið upp á prent? — ikki plagar honum at dáma slíkt! —

Tað er okkum ómøguligt at gita gáturnar, tí tað býráðið, sum tygum siga nú »sigur ámens« er so víst, at tess vísdómur granskast ikki av almennum manni. Men lagið sær tað út, meiri lagið enn vit kunna siga frá. Víð hvørt hevur tað ljóðað, at teir sjálvsagt taka ein Havnemann fram fyri aðrar, og víðhvørt — — ja, so spyrja bæði tygum — og vit.

At okkara æraði kollega víð Havnar skúla neyvan er glaður víð at siggja tað ummæli, hann hevur givið, verða sett í alment blað, ivast vit ikki í; tí tað líst honum ikki, um hann var tað.

Blaðst.

Jólatræ.

Julen har bragt velsignet Bud, nu gledes gamle og unge...

Soleiðis ljóðar í Ingemanns sjáldsama vakra jólasalmi, kann henda vakrasta, mest eka barnliga av teim øllum. Jólíni eru já barnahogtíðin, hoyra vit allíð, tað er, sum øll gloyma, at jólíni í sínum djúppasta týðningi nettupp ikki eru fyrri bórini, tey duga ikki at koma inn um tað útasta skalið, tað er ikki givið børnum at vinna inn til kjarnan.

»Nu gledes gamle og unge« — Eisini fyrri tey gomlu er tann heinleiðis barnahogtíðin, eisini tey verða sum bórni á jólam, teimum er tað givið at kunna líkasam gloyma øll tey farnu árin víð teirra trupulleika, stríði og strevi og droyma seg aftur í barnaárin — fyrri eina stund.

Tit skuldu sæð øll tey gomlu andlitini strála sum barnaandlit, tá jólatræið var tendrað og øll hesi gomlu menniskju dansað runt um træið, meðan teir gomlu jólasálmarnir vórðu sungnir, og tónleikurin ljómaði. — Tað var ein ógloymilig stund fyrri tann, sum var víð.

»Frelsens Hær« her í Havn eigur tokk fyrri, at tey samla tey gomlu og geva teimum eina bæði álvarsama og stuttliga stund. Her var einki, sum á nakran hátt hevði dáma av »propaganda«

ella smáðkaði av nokrum sekteriskum, — her var gaman og álvara so væl samansett, at her var nakað fyrri øll.

Har var boðið øllum chokolada, kaffi ella te og kokur av øllum slogum. Seinni bóru børn ymist góðgæti og bjóðaðu øllum. Og so spældu tey, sum vóru tey børn, ymist spøl, — her kann av sonnum sigast, at »hann, sum fyrr var stírvín og tungur, hann var so lættur, sum hann var ungur.«

Ein gamal maður.

Fiskeri.

Fra Amtet har vi faaet tilsendt et Eksemplar af en af Sofartsministeriet udarbejdet Samling af islandske Love og Bestemmelser vedrørende Fiskeriet m. v. For enhver, der er interesseret i Fiskeri ved Island, og det er jo de fleste af vore Landsmænd, vil det have Betydning at være Ejer af denne lille Lovsamling, og vi vil beredvillig være til Tjeneste, om nogen kunde ønske det.

„Eitt barn er okkum borið, ein sonur okkum givin!“

Av teirri orsak, at orin-tini í hesu yrking, sum stóð í seinasta blað okkara, vóru komið í bland, prenta vit hana upp aftur.

Mitt hjarta var gríðleyst og mýleyst mitt stig, eg fjaðkaði fríðleyst, — eg fann ongan fríð!

Á gudvígðum tindi eg trúði, eg stóð, tá hoyrði eg ringdi eitt fagurt klökkuljóð:

»Eitt barnið er borið« til Jarðarríkis fríð, og hvussu enn er vorðið til hetta barn tá bið!»

Eg niður á tágvu í bónini neig: »Á barnið eg trúgvi, sum her niður steig.

Ná tú ert mitt álit, eg komi til tín, hjá tær er tað sálígt, tín fríður er mín!»

Men eingin kom fríður, ei gleði eg fann, — Eg teitti meg niður, sárt gráturin rann!

Brátt upp varð eg rivin, blítt ljóðar ein rødd: »Ein sonur er givin,« øll sár verða grødd.

um tú bert vilt trúgva, hann krossdeyðan leið, so at tú kansi búgva hjá honum ævisskeið!»

Tá fríðfull seig niður í hjarta mitt trúgvi, mær sæksti fríður í barmi tók búgvi!

Hvat kenslunnar siga tað sakar meg ei, um klökkurnar tuga, um forlor er leið!

Tí bróðið er grundin, eg nú byggj á, — o, sæl var tann stundin, tá sonin eg sá!

Ei barn kundi bjarga mær úr míni neyð, tá synd mín var fargað sum droymir alreiyð!

»Ein sonur er givin,« tað teitti mær lova, tann sonur er blivin mín dýrasta ogn!

Petur Ásgarð, »